

Magyar Rendészet 2017/3. 31–46.

Menedékjog és a büntetőjog lehetséges kapcsolatai Magyarországon¹

Hautzinger Zoltán²

Az Európa területére irányuló jogellenes bevándorlás tekintetében mind a szakpolitikai vitákban, mind a tudományos gondolkodásban előtérbe helyezte azt a nézetet, hogy az irreguláris vándorlással szembeni hatósági jogalkalmazói tevékenységet büntetőjogi eszközökkel támogatnák meg. A büntetőjog szabályozásának sajátos korlátját jelenthetik ugyanakkor a menedékjogi szabályok. Ez egyfelől azt jelenti, hogy bizonyos esetekben a menedékjogon belül is biztosítani kell tudni a büntetőjogi felelősség megállapításának lehetőségét, másfelől a büntetőjogi szabályok megalkotása során is tekintettel kell lenni a menedékjog hozzáférése érdekében megvalósított tényállásszerű cselekményekre alkalmazható büntethetőségi akadályok kidolgozására.

Kulcsszavak: migráció, krimmigráció, legalitás, officialitás, opportunitás, menedékjog, idegenrendészet

Bevezetés – krimmigráció, legalitás, opportunitás

A migráció szabályozatlan és ellenőrizetlen körülmények közötti alakulása 2015–2016. években számos állami, társadalmi, gazdasági és mindezekkel összefüggésben jogpolitikai hatással járt. Mindezek a tényezők a migráció szabályozásán belül felerősítették a reaktív szemléletet, amely – szemben a proaktív irányzattal – a migrációval együtt járó jelenségeket jogi és politikai eszközökkel megoldandó problémaként kezeli. Az ország területére irányuló jogellenes bevándorlás (immigráció) tekintetében ennek folyamánként Magyarországon mind a szakpolitikai vitákban, mind a közbeszédben előtérbe kerültek azok a nézetek, amelyek az irreguláris vándorlással³ szembeni hatósági, jogalkalmazói tevékenységet büntetőjogi eszközökkel támogatnák meg.

¹ A mű a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 azonosítószámú, „A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés” elnevezésű kiemelt projekt keretében, A migráció dinamikája és társadalmi hatásai Ludovika Kutatócsoport működése során, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem felkérésére készült.

² dr. HAUZINGER Zoltán PhD egyetemi docens, tanszékvezető, NKE Rendészettudományi Kar, Bevándorlási és Állampolgársági Tanszék

dr. Zoltán HAUZINGER PhD associate professor, head of department, NUPS Faculty of Law Enforcement, Department of Immigration and Nationality
orcid.org/0000-0002-1685-6036, hautzinger.zoltan@uni-nke.hu

³ Szuhai (2016) 79.

A migráció kriminalizálása nem ismeretlen módszer a nemzetközi térben. Ehhez a megközelítéshez – amelyet a nemzetközi szakirodalom az utóbbi években krimmigrációként kezdett el definiálni⁴ – a bevándorlás kriminológiai vizsgálata⁵ mellett olyan kérdések vizsgálata tartozik, hogy a büntetőjog egyáltalán mennyire biztosíthat hatékony megoldást a jogellenes bevándorlás egyes példázatainak visszaszorítására, illetve a büntető szankciórendszer kellőképpen arányosnak tekinthető-e a migráció szabálytalan alakulásával? A válasz mindazonáltal nem egyszerű, hiszen az ellenőrizetlen, nemzetközi vándorlás hatósági kezelése terén tekintettel kell lenni arra is, hogy az irreguláris vándorok elsősorban nem mint egy ország államhatárát jogellenesen átlépő, e magatartásuk miatt közvetlenül felelősségre vonható személyek jelennek meg, hanem mint menedékkérők, akik esetében az egyes nemzeti jogalkalmazás során figyelemmel kell lenni a rájuk vonatkozó nemzetközi jogi előírásokra is.⁶

A krimmigráció büntetőjog-dogmatikai oldalról a legalitás kérdését is érinti. A legalitás büntető eljárásjogi elve kötelezettséget jelent a bűnüldöző hatóságok számára a büntetőigény érvényesítésére, a büntető törvények alkalmazására.⁷ Ez olyan követelményként jelentkezik, hogy az erre hivatott hatóságok minden bűncselekményt derítsenek fel, és biztosítsák a büntetőtörvények alkalmazásán keresztül a törvényes rendet. Nem elég pusztán törvénybe szövegezni az egyes büntetendő magatartásokat, hanem a büntetőjog érvényesülését az illetékes hatóságok révén is meg kell követelni.

A legalitás elvének ugyanakkor szinte lehetetlen érvényt szerezni. Farkas Ákos és Róth Erika szerint ennek oka lehet az is, hogy a bűnüldöző szervek úgy is reagálhatnak, hogy maguk döntenek el, melyek azok a bűncselekményfajták, amelyek különös intenzitással üldözendők, és melyek azok a jogsértések, amelyek felett szemet lehet hunyni.⁸ Ez a fajta hatósági reakció – bár, általánosságban elfogadhatatlan – nem minden esetben idéz elő feltétlenül káros, a büntetőjog-alkalmazás terén méltánylást nem érdemlő következményeket. Mindenképpen szerencsétlen ugyanakkor atekintetben, ha a legalitás érvényesülésének célszerűségi okainak nincs meg a törvényi megalapozottsága. Erre is tekintettel minden esetben fel kell ismerni azokat a lehetőségeket, amikor vagy a büntetőkódex különös törvényi tényállásának deregulációjára, az érintett bűncselekmény hatályon kívül helyezésére, vagy az ilyen deliktum esetében a büntetőeljárás célszerűségi okon alapuló megakadályozására kerülhet sor. A legalitás célszerűségi okból mellőzését opportunitásnak nevezzük, amely mögött több esetben sejthetünk olyan hatósági tevékenységet, amely a bűncselekmény elkövetése ellenére a büntető eljárásjog szintjét el nem érő jogalkalmazásban ölthet testet.

A migráció, legalitás, opportunitás kölcsönhatását jól szemlélteti egy, a külföldiekhez kapcsolódó speciális büntetőeljárás akadály is. Eszerint nem lehet nyomozást

⁴ A témában érintett munkák körében lásd: Hernández (2015) 367–419.

⁵ Lévay (2017) 153.

⁶ E kérdésben elsősorban a menekültek helyzetére vonatkozó 1951. évi július hó 28. napján elfogadott egyezmény (genfi egyezmény), valamint a menekültek helyzetére vonatkozóan az 1967. évi január hó 31. napján létrejött jegyzőkönyv (New York-i jegyzőkönyv). Magyarországon kihirdette az 1989. évi 15. törvényerejű rendeletet.

⁷ Nagy (2016) 455.

⁸ Farkas–Róth (2007) 50.

indítani „közokirat-hamisítás (Btk. 342. §) miatt, ha a hamis vagy hamisított, illetve más nevére szóló valódi úti okmányt a külföldi az ország területére történő beutazás érdekében használja fel, feltéve, hogy vele szemben idegenrendészeti eljárásnak van helye. Ez a rendelkezés nem alkalmazható, ha a külföldivel szemben más bűncselekmény elkövetése miatt is nyomozást kell indítani.”⁹ Az idézett törvényhely lényegében célszerűségi megfontolásból enged kivételt a büntetőeljárás megindításának elméleti alapjául szolgáló hivatalbóliság elve alól. A jogalkotói szándék gazdaságossági szempontokra épül, miszerint, ha a bűncselekmény elkövetése kizárólag a magyarországi – jelen esetben jogszerűtlen – beutazásra irányult, és emiatt idegenrendészeti eljárásnak van helye, nem lehet nyomozást indítani. A nyomozási akadály azonban csak több feltétellel egységes fennállása esetén alkalmazható. Először is a bűncselekmény feltételezett elkövetője csak olyan külföldi lehet, akivel szemben helye lehet a beutazás megtagadásának és a határátkelőhelyen való visszairányításnak, avagy idegenrendészeti eljárásként kiutasításának. Ez a külföldiek büntetőjogi differenciálása miatt kizárólag azt a harmadik országbeli állampolgársági kört jelenti, akikkel szemben nem merül fel a visszaküldés tilalma (non-refoulement elve), vagy nem indítottak Magyarországon menedékjogi eljárást. Ebből fakad a második feltétel: a nyomozást csak az idegenrendészeti eljárás lefolytatása miatt lehet kizárni. Ha a külföldivel szemben – állampolgársága vagy menekültkérelme miatt – az idegenrendészeti eljárás nem folytatható le, a nyomozást az általános szabályok szerint kell elrendelni. Így rendszerint nem alkalmazható ez az akadály a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek és családtagjai esetében, illetve akkor sem, ha a nyomozást olyan harmadik országbeli állampolgárral szemben kell kezdeményezni, akivel kapcsolatban menedékjogi szándéka vagy kérelme miatt feléled a visszaküldés tilalma.

A fenti büntető eljárásjogi akadály ugyanakkor csak egyetlen példája annak, amikor a legalitás és az officialitás a külföldi terhelt esetében érvényesíthető. Más esetekről a magyar büntető eljárásjogban nem beszélhetünk, még annak ellenére sem, hogy a büntetőeljárás mellőzése megengedhető lenne akkor is, ha a külföldi az úti okmány tekintetében elkövetett közokirat-hamisítást nem a beutazáshoz, hanem a kiutazás vagy az országon belüli tartózkodás igazolása érdekében valósítja meg. Az idegenrendészeti eljárás ezekben az esetekben is hatékonyan helyettesítheti a büntetőprocedúrát, különösen ha az végső soron a jogszerűtlenül tartózkodó külföldi kiutasításához vagy kiléptetését követően az őt érintő beutazási és tartózkodási tilalom elhelyezésében realizálódik.

Érdekes lehet továbbá annak a vizsgálata is, hogy a magyar büntető anyagi jogi és eljárásjogi szabályok mennyire követik a menekültekre vonatkozó nemzetközi jogi szabályok rendelkezéseit, különösen a menedékkérelem benyújtása érdekében elkövetett jogellenes cselekményekre megállapítható bűnfelelősség tekintetében. E tanulmány ennél fogva elsősorban, mint a menedékjog legalitásra gyakorolt hatásával kíván foglalkozni, továbbá arra is keresi a választ, hogy a menekültügyi eljárás miatt nem

⁹ Be. 170. § (6) bekezdés.

alkalmazható idegenrendészeti eljárás helyett milyen egyéb lehetőségek merülhetnek fel azokban az esetekben, amikor a menekültügyi eljárás kezdeményezésének egyértelmű célja nem a nemzetközi védelem iránti igény, hanem a jogellenes migráció miatti szankció elkerülése.

Menedékkérelem és büntethetőség

A menedékjog és a büntetőjogi felelősség kapcsolata – különösen a már említett genfi egyezmény felől közelítve – több szempontból is értelmezhető. Egyfelől a menedékjogi szabályok rendelkezései nem alkalmazhatók olyan személyre, akiről alapos okkal feltételezhető, hogy béke elleni, háborús, vagy emberiség elleni, az ilyen bűncselekményekről rendelkező nemzetközi okmányokban meghatározott bűncselekményt követett el; a menedéket nyújtó országon kívül, az országba menekülteként történő befogadását megelőzően súlyos, nem politikai bűncselekményt követett el; az Egyesült Nemzetek céljaiba és elveibe ütköző cselekményekben bűnös.¹⁰ Másfelől a menedéket nyújtó ország területén jogtalanul tartózkodó menekültek esetében a szerződő államok az országba való jogellenes belépésük vagy tartózkodásuk miatt nem sújtják büntetéssel azokat a menekülteket, akik közvetlenül olyan területről érkeztek, ahol életük vagy szabadságuk veszélyeztetve volt, és akik engedély nélkül lépnek be területükre, illetve tartózkodnak ott, feltéve, hogy haladéktalanul jelentkeznak a hatóságoknál és kellőképpen megindokolják jogellenes belépésüket, illetve jelenlétüket.¹¹

A menekültekre¹² vonatkozó nemzetközi szabályok fenti példázatai esetében első sorban az a kérdés merülhet fel, hogy milyen hatással van a menedékjog (pontosabban a menedékkérelem) az elkövetett jogsértő cselekmény miatti felelősség megállapítására, illetve hogy a menedékkérelem alapjául szolgáló körülmények hogyan befolyásolhatják az egyes büntetőjogi szankciók alkalmazását.

A menedékjogot kizáró okok hatása a büntetőjog-alkalmazásra

A menedékjog alkalmazásának büntetőjogi természetből eredő kizáró okai általában nincsenek kihatással a menedékkérő büntetőjogi felelősségre vonására. A kizáró ok megléte bár azt jelenti, hogy az adott személy menekülteként, oltalmazottként vagy épp menedékesként nem ismerhető el, de nem mentesülhet a felelősségre vonás alól sem. Abban az esetben azonban, ha a fenti kizáró oknál fogva védelemben nem részesíthető személy esetében a visszaküldés tilalma megállapítható, emiatt nem küldhető vissza származási országába vagy olyan országba, amely visszafogadásra kötelezhető lenne, a büntetőjogi igény érvényesíthető lehet a menedékkérelem benyújtása szerinti or-

¹⁰ Genfi egyezmény 1. cikk F pont.

¹¹ Genfi egyezmény 31. cikk (1) bekezdés.

¹² A menekültek fogalma alá – egyetértve Ritecz Györggyel és Sallai Jánossal – nemcsak azokat kell érteni, akik menekülni kényszerültek, hanem azokat is, akik már benyújtották menedék iránti igényüket, de azt még nem bírálták el. Vö. Ritecz–Sallai (2016) 18.

szágban, olyan biztonságos harmadik országban, ahová a nemzetközi elfogatóparancs szerint a kiadatást teljesíteni lehet, nem utolsósorban nemzetközi büntetőtörvény-széknek átadás révén.¹³

A menedékkérelem benyújtásának helye szerinti országban a büntetőjogi felelősségre vonás alapját általában a büntetőtörvény személyi és területi hatályának sajátos kiterjesztése adhatja meg. Ez Magyarországon azt jelenti, hogy a magyar büntetőtörvényt kell alkalmazni a nem magyar állampolgár által külföldön elkövetett cselekményére is, ha az a magyar törvény szerint bűncselekmény, és az elkövetés helyének törvénye szerint is büntetendő, állam elleni bűncselekmény – kivéve a szövetséges fegyveres erő ellen elkövetett kémkedést és a kémkedést az Európai Unió intézményei ellen – tekintet nélkül arra, hogy az az elkövetés helyének törvénye szerint büntetendő-e, valamint az emberiség elleni bűncselekményekről és a háborús deliktumokról szóló fejezetekben meghatározott bűncselekmény, vagy egyéb olyan bűncselekmény, amelynek üldözését törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés írja elő.¹⁴ Ilyen esetekben a legfőbb ügyész által elrendelt büntetőeljárásban nyílhat lehetőség arra, hogy az egyébként a nemzetközi védelemre alapot jelentő üldöztetési okra hivatkozó személlyel szemben, általa külföldön (akár származási országában, akár vándorlása során más helyen) megvalósított, egyetemesen üldözött magatartása miatt az állami büntetőjogi igényt érvényesítsék. A külföldivel szemben további idegenrendészeti intézkedésnek pedig annak függvényében lehet érvényt szerezni, amennyiben az határozott időre szól, jogerős büntetése letöltését követően továbbra is fennáll-e visszaküldési tilalom. Ha nem, úgy az inkriminált személy sem nyilvánítható menekültnek vagy oltalmazottnak, legfeljebb befogadotti státuszt kaphat.

A menedékjogban nem részesíthető külföldivel szembeni büntetőeljárás a menedékkérelem helye szerinti országon kívül is lefolytatható, ha ez az ország a terhelt esetében úgynevezett biztonságos harmadik országnak minősíthető. Az eljárás lefolytatásának az alapja, hogy e harmadik ország részére – amelyre hangsúlyozandó, hogy nem vonatkozik a visszaküldés tilalma – a nemzetközi bűnügyi jogsegélyre vonatkozó szabályok szerint kiadható legyen a külföldi.¹⁵ A kiadatás tehát olyan országba teljesíthető, amelynek bizonyíthatóan alapos oka van a terhelt állampolgárságától is eltérő államként büntető-jogalkalmazás hatálya alá vonni a külföldit. Ez rendszerint büntetőeljárás lefolytatásában, szabadságvesztés büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtásában realizálódhat. Büntetőeljárás lefolytatása céljából akkor van helye kiadatásnak, ha az a cselekmény, amely miatt a kiadatást kéri, mind a magyar törvény, mind a megkereső állam törvénye szerint legalább egy évi szabadságvesztéssel büntetendő; szabadságvesztéssel vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából pedig akkor, ha a kiszabott szabadságvesztés vagy az alkalmazott intézkedés még végrehajtható része a hat hónapot meghaladja.¹⁶ Fontos körülmény még, hogy

¹³ Szép (2013) 50.

¹⁴ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 3. § (2) bekezdés a) pont.

¹⁵ Magyarországon vö. a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló 1996. évi XXXVIII. törvény vonatkozó rendelkezéseivel.

¹⁶ 1996. évi XXXVIII. törvény 11. § (1)–(2) bek.

ez az intézmény csak akkor alkalmazható, ha a kiadatást kérő ország biztonságával, jogállamiságával kapcsolatban nem merül fel aggály, vagy olyan diplomáciai garanciát nyújtanak, amely kellő biztosítékot jelent az emberi jogok védelmére.¹⁷

Bizonyos, jól meghatározott bűncselekmények esetében a bűnfelelősség megállapításához szükséges eljárás nemzetközi büntetőbíróság előtt is elképzelhető. Nem tekinthető ugyan szokványosnak (Magyarországon még ilyen eset nem állt elő), hogy menedékkérő esetében, a menedékjog elutasítása mellett nemzetközi büntetőbírósági eljárás induljon. A Nemzetközi Büntetőbíróság¹⁸ és annak létrehozását követő két ad hoc nemzetközi büntetőbíróság az úgynevezett jugoszláviai,¹⁹ illetve a ruandai²⁰ nemzetközi büntetőbíróság statútumai mindenesetre rendelkeznek arról, hogy a nemzetközi büntetőbíróság hatáskörébe tartozó bűncselekmény miatti eljárás lefolytatása céljából milyen feltételek szerint kell a vélelmezett elkövetőt az adott bíróság rendelkezésére bocsátani. A szóban forgó statútumok rendelkezései elsősorban valamely személy valamelyik nemzetközi büntetőbíróság részére történő átadását mint univerzális nemzetközi jogi intézményt szabályozzák. A bíróság joghatósága a nemzetközi közösség egészét érintő legsúlyosabb bűntettekre korlátozódik. Olyanokra terjed ki, mint a népirtás, az emberiség elleni, a háborús bűntettek vagy az agresszió. Ezek mindegyike olyan magatartást rendel büntetőjogi eszközökkel szankcionálni, amelyek a menedékjogot elbíráló országok (célországok) többségében is büntetendőnek minősülhetnek az elkövető személyétől (honos vagy idegen), illetve az elkövetés helyétől (belföld vagy külföld) függetlenül. A nemzetközi büntetőbíróság előtti eljárás ugyanakkor elsőbbséget élvez, mivel a szuverén államok érdekei háttérbe szorulnak, hiszen a nemzetközi törvényszékek olyan jogi entitást jelentenek, amely a részes államok akaratát is magában foglalja.²¹

A fenti okok összegzése kapcsán fontos megjegyezni, hogy a menedékjoghoz hozzáférés, pontosabban annak kizárása nincs negatív hatással a legalitás érvényesülésére. Emiatt – bár, a külföldi visszaküldése származási országába kizárható lehet – az általa elkövetett bűncselekmény miatt, amennyiben az a menedékkérelem benyújtása és elutasítása helye szerinti büntetőtörvény esetében is büntetendő, a büntetőjogi felelősség megállapításának nincsen akadálya.

¹⁷ Szép Árpád szerint egyes esetekben azonban ezek később nem teljesülnek. Vö. Szép Árpád: i. m. 54.

¹⁸ Az Egyesült Nemzetek Diplomáciai Konferenciája által, a Nemzetközi Büntetőbíróság Rómában, 1998. július 17-én elfogadott Statútuma. (Magyarországon hivatalosan nem hirdették ki, magyar nyelvű szövege még egy 2003-ban benyújtott törvényjavaslatból ismerhető meg. Forrás: www.parlament.hu/irom37/4490/4490.htm (2015. 01. 08.))

¹⁹ A volt Jugoszlávia területén elkövetett, a nemzetközi humanitárius jogot súlyosan sértő cselekmények megbüntetésére létrehozott Nemzetközi Törvényszék Alapokmánya. Magyarországon kihirdette az 1996. évi XXXIX. törvény.

²⁰ Az 1994. január 1. és december 31. között Ruanda területén elkövetett népirtásért és a nemzetközi humanitárius jog egyéb súlyos megsértéséért felelős személyek, valamint a szomszédos államok területén elkövetett népirtásért és egyéb hasonló jogsértésekért felelős ruandai állampolgárok megbüntetésére létrejött Nemzetközi Büntetőtörvényszék Alapokmánya. Magyarországon kihirdette az 1999. CI. törvény.

²¹ M. Nyitrai (2012) 17.

Menedékjog mint büntethetőségi akadály

A menedékjog mint büntethetőségi akadály kérdése az utóbbi időben jelentős mértékben megerősödő irreguláris migráció miatt került előtérbe. Ennek kapcsán is főleg az a dilemma merülhet fel, hogy alkalmazható-e egyáltalán a genfi egyezmény fentebb már említett cikke, miszerint „A Szerződő Államok az országba való jogellenes belépésük, vagy tartózkodásuk miatt nem sújtják büntetéssel azokat a menekülteket, akik közvetlenül olyan területről érkeztek, ahol életük, vagy szabadságuk az 1. cikkben foglalt meghatározás értelmében veszélyeztetve volt, és akik engedély nélkül lépnek be területeikre, illetőleg tartózkodnak ott, feltéve, hogy haladéktalanul jelentkezik a hatóságoknál és kellőképpen megindokolják jogellenes belépésüket, illetőleg jelenlétüket”.

Az idézett rendelkezés által megjelölt 1. cikk szerint ebbe a körbe az a személy tartozhat bele, aki faji, vallási okok, nemzeti hovatartozása, illetve meghatározott társadalmi csoporthoz tartozása, avagy politikai meggyőződése miatti üldözéstől megalapozott félelme miatt az állampolgársága szerinti országon kívül tartózkodik, és nem tudja, vagy az üldözéstől való félelmében nem kívánja annak az országnak a védelmét igénybe venni; vagy aki állampolgársággal nem rendelkezve és korábbi szokásos tartózkodási helyén kívül tartózkodva ilyen események következtében nem tud, vagy az üldözés miatti félelmében nem akar oda visszatérni.

A magyar Alaptörvény szerint „Magyarország – ha sem származási országuk, sem más ország nem nyújt védelmet – kérelemre menedékjogot biztosít azoknak a nem magyar állampolgároknak, akiket hazájukban vagy a szokásos tartózkodási helyük szerinti országban faji, nemzeti hovatartozásuk, meghatározott társadalmi csoporthoz tartozásuk, vallási, illetve politikai meggyőződésük miatt üldöznek, vagy az üldöztetéstől való félelmük megalapozott”.²²

A menedékjog mint nemzetközi egyezményben vállalt és Alaptörvényben rögzített védelem nyújtása, valamint a büntetőjog abban az esetben kerülhet összeütközésbe, ha a menedékkérelem benyújtása nem a legális migrációs csatornák igénybevételével, hanem jogszerűtlen határátlépés vagy belföldi tartózkodás felfedését követően történik meg. Erre az esetre szövegezték meg a genfi egyezmény 31. cikk (1) bekezdését, amelynek értelmezése, főleg a rendelkezésben megjelölt további feltételek megléte, nem utolsósorban a napjainkban tömegesen tapasztalható menedékjoggal visszaélés (az államhatár jogellenes átlépését, illetve a jogszerűtlen belföldi tartózkodás miatti idegrendészeti jogalkalmazás elkerülése érdekében benyújtott nyilvánvalóan megalapozatlan menedékkérelmek)²³ miatt, mind a jogirodalom, mind a hatósági eljárás során megoldandó kérdéseket vet fel hazánkban is. Ennek oka, hogy a genfi egyezményben rögzített szabályt (mentesítési klauzula), holott annak alkalmazásához Magyarország is csatlakozott, sem a magyar Alaptörvény, sem a magyar büntetőtörvénykönyv vagy

²² Magyarország Alaptörvénye XIV. cikk (3) bekezdés.

²³ Balázs (2017) 6.

büntetőeljárási törvény nem vette át.²⁴ Mindezek eredményeként – legalább a hatósági jogalkalmazói tevékenység racionalizálása érdekében – érdemes lenne megfontolni e sajátos büntethetőségi vagy büntetőeljárási akadály átültetését a magyar büntetőjogi környezetbe annak vizsgálata mellett, hogy a szóban forgó klauzula ne biztosíthasson feltétel nélküli lehetőséget illegális migrációs csatornák számára a menedékjog eredeti tartalmának kiüresítéséhez.

A mentesítési klauzula szakmai és jogirodalmi értelmezése

Az irreguláris migráció 2015- től tapasztalható erősödése és napjainkig tartó társadalmi és szakpolitikai hatásai ellenére az említett mentesítési klauzula tudományos értelmezése meglehetősen mérsékelt figyelmet kapott. Különösen érdekes ez annak tükrében, hogy a klauzula szakmai értelmezése civilszervezeti kezdeményezésre már a közelmúltban, de még az irreguláris migráció erősödését megelőzően megtörtént. Ez utóbbi keretében a Magyar Helsinki Bizottság 2006-ban kötött együttműködési megállapodást az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságával (UNHCR) és az illetékes rendészeti szervvel (Határőrséggel, illetve jogutód a rendőrséggel) abból a célból, hogy vizsgálhassa, hogyan érvényesül a gyakorlatban a menedékkérőknek az ország területéhez és a menedékjogi eljáráshoz hozzáférése.²⁵ A határmegfigyelő program tapasztalatait a háromoldalú megállapodásban részes felek éves jelentésekben foglalták össze, amelyek minden esetben tartalmaztak megállapítást a genfi egyezmény 31. cikk alkalmazásával kapcsolatban.²⁶ Emellett az UNHCR Regionális Képvisellete a vonatkozó szabály jogalkalmazásban betöltött szerepét illetően a Legfőbb Ügyészséghez fordult. Ekkor a Legfőbb Ügyészség Nyomozásfelügyeleti és Védőlkészítési Főosztálya foglalta össze az ügyészség álláspontját.²⁷ Eszerint a büntethetőségi akadály akkor következik be, ha a menedékkérő esetében a menekülti, oltalmazotti vagy menedékes (ide nem értve a befogadotti) státuszok valamelyikét jogerősen megállapítják, így az ennek érdekében indult eljárás befejezéséig a nyomozás felfüggesztésének lehet helye. Az ügyészségi álláspont szerint ugyanakkor az eljárás felfüggesztése csak abban az esetben indokolt, ha a büntetlenség feltételét képező egyéb körülmények (például haladéktalan jelentkezés a hatóságoknál) maradéktalanul fennállnak.

A genfi egyezményben rögzített mentesítési klauzulával összefüggésben – a fenti jogalkalmazói hatósági értelmezésre is tekintettel – tehát kiemelt figyelmet kell szentelni az egyes fogalmi elemek értelmezésére. Erre mind a nemzetközi, mind a magyar

²⁴ Az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága még 2008-ban huszonnyolc európai ország bevonásával felmérést készített, hogy miként alakul a jogszerűtlen belépés pónalizálása vagy mentesítése az említett helyzetben. Az eredmény akkor azt mutatta, hogy húsz ország joga alkalmazott speciális mentesítési klauzulákat menedékkérők esetére (ideértve Ausztriát, Németországot, Franciaországot vagy az Egyesült Királyságot). Vö. Ambrus (2009) 306.

²⁵ A Határőrség és a Rendőrség integrációját követően a megállapodást jogutódlás alapján a rendőrség a korábban kialakult gyakorlat szerint, az abban foglaltaknak megfelelően 2008. január 1-jét követően is teljesítette. Vö. Balázs (2009) 273.

²⁶ Lásd bővebben: www.helsinki.hu/az-1951-evi-genfi-egyezmény-31-1-cikkeknek-alkalmazasarol/ (2017. 02. 15.)

²⁷ Elérhető: helsinki.hu/wp-content/uploads/LegfUgyesz_valasz-UNHCRnak.pdf (2017. 02. 15.)

szakirodalomban találunk hasznosítható példákat. Előbbi esetében ilyennek tekinthető az UNHCR 2011-ben összefoglalt álláspontja,²⁸ illetve Guy S. Goodwin-Gil számos ország jogalkotási példáit és jogalkalmazási gyakorlatot feltáró könyvrésze,²⁹ míg a hazai jogirodalom szempontjából Tóth Norbert kifejezetten a genfi egyezmény 31. cikk (1) bekezdés rendelkezését értelmező tanulmánya.³⁰

A mentesítési klauzula célja

A genfi egyezmény 31. cikk (1) bekezdésének célja annak előtérbe helyezése, hogy a menedékjog érvényesítése kevésbé valószínű a reguláris migráció feltételeinek maradtalan teljesítésével együtt. A menedékkérelem benyújtása általában olyan területen lehetséges, ahol már nem áll fenn annak veszélye, hogy az egyén a genfi egyezményben rögzített módon, faji, vallási okok, nemzeti hovatartozása, illetve meghatározott társadalmi csoporthoz tartozása, vagy politikai meggyőződése miatt üldözéstől kelljen tartania. E területre ugyanakkor rendszerint csak a beutazási és tartózkodási szabályok megsértésével, konkrétan hamis, hamisított vagy más személy részére kiállított úti okmány felhasználásával, avagy az államhatár átlépésére érvényes szabályok áthágásával (engedély nélkül vagy meg nem engedett módon), végső soron embercsempész segítségével lehet beutazni. Ennélfogva a nemzetközi védelem megfogalmazása célja a menedék keresésével párhuzamosan a jogellenes belépés vagy tartózkodás miatt büntetőjogi szankciók (*sanctions pénales, penalties*) alkalmazásának elkerülése.

Nem lehet célja azonban a büntetőjogi mentesítés alkalmazásának azokban az esetekben, amikor a jogellenes határátlépés vagy tartózkodás nem a menedékjog érvényesítése, hanem az irreguláris vándorlás érdekében azért valósul meg, mert az egyén a szabályszerű utazáshoz, belépéshez szükséges feltételekkel azért nem rendelkezik, mert az ehhez szükséges közigazgatási eljárásban vagy nem vett részt vagy az egyébként tisztességes (*fair*) eljárás számára eredménytelen módon, jogerősen befejeződött. A menedékkérelem benyújtása és ezzel összefüggésben a büntetőjogi felelősség alóli mentesülés nem lehet eszköze a jogellenes migráció megkerülésének vagy kijátszásának.

Közvetlenül olyan területről érkezés, ahol életük vagy szabadságuk veszélyeztetve volt

Az UNHCR álláspontja szerint a közvetlenül kifejezés nem szó szerint értendő, mivel a menekültek nem kötelesek a származási országukból megállás nélkül érkezni, továbbá elképzelhető az is, hogy az egyén számára közbenső (első menedék) országban nem állt rendelkezésre hatékony védelem.³¹

²⁸ UNHCR. Forrás: helsinki.hu/wp-content/uploads/UNHCR-position-Art31-19102011.pdf (2017. 02. 15.)

²⁹ Guy S. Goodwin-Gil (2003) 185–252.

³⁰ Tóth (2016) 229–243.

³¹ UNHCR i. m.

Tóth Norbert e szövegrész nyelvtani és logikai értelmezésével arra a következtetésre jutott, a mozgásnak úgy kell végbemennie, hogy a két (menedéket biztosító, szerződő ország, illetve az érintett szempontjából veszélyes) ország közé fizikailag nem ékelődik más államterület, azaz e területek határán keresztül kell megtörténnie az egyébként büntetőjogi szankciót kiváltó jogellenes határátlépésnek.³² E magyarázat mellett ugyanakkor felmerül annak lehetősége is, hogy a genfi egyezmény értelmében a menedéket kereső egyének emberi (élethez, szabadsághoz, emberi méltósághoz fűződő) jogait akkor is védelem illeti, ha azt a tartózkodási hely szerinti ország (például első menedék országa) nem képes biztosítani. Különösen igaz ez abban az esetben, ha a tartózkodási hely országa nem érvényesíti a visszaküldés tilalmát³³ vagy nem rendelkezik megfelelő menekültügyi ellátórendszerrel. Előbbi példa a közvetlenség kérdését olyan ország határára helyezi, ahol a menedékkérő élete, emberi méltósága azáltal lehet veszélyben, hogy a visszaküldés alkalmazásával – akár közvetlenül, akár a lánc-visszaküldés keretében közvetve – a kiinduló ország területére kerül, míg utóbbi esetében a menekülés a nemzetközi összefogás jegyében minden olyan ország területéről elfogadható, ahol a menedék nyújtása az adott ország számára aránytalanul nehéz terhet jelent.³⁴

Haladéktalan jelentkezés és a jogellenes magatartás megindokolása a hatóságoknál

A haladéktalan jelentkezés nem a büntetendő cselekmény önkéntes felfedése, hanem a menedékkérelem minél rövidebb időn belüli előterjesztését foglalja magában. Ez esetben fontos, hogy a menedékkérelem mögött valós szándék mutakozzon a menedék igénybe vételére. Ennek megléte esetén pedig a jogszabályt rugalmasan kell kezelni, annak kérdése tehát nem meghatározó, hogy a menedékkérelem benyújtása az útlevel és egyéb ellenőrzés tisztázása előtt vagy után, avagy az úti okmányok hamis eredete kapcsán történő határellenőrzési konfrontáció során történt.³⁵

A menedékkérelem haladéktalan előterjesztése és a menedék keresésének valós szándéka kétségtelenül összetartozik. E tekintetben az időbeliség kérdése egybe eshet a hatósági ellenőrzéssel, vagy az államhatár átlépéséhez kapcsolódó jogellenes magatartás felfedésével. A büntetőjogi mentesítés ugyanakkor nem illetheti meg az egyént, ha a menedékkérelem benyújtása a jogsértő magatartás miatt kezdeményezett hatósági eljárás során kiszabható joghátrány elkerülésére szolgál. Ennek eldöntésére a hatósági jogalkalmazási eljárás alkalmas lehet, ha abban a menedékkérő kellőképpen megindokolja jogellenes belépését vagy jelenlétét. A bizonyítási teher így megfordul,

³² Tóth (2016) 234.

³³ Non-refoulement elve: Egyetlen Szerződő Állam sem utasítja ki vagy küldi vissza („refouler”) a menekültet azon ország területének határára, ahol élete vagy szabadsága faji, vallási okokból, nemzeti hovatartozása miatt, vagy abból az okból van veszélyeztetve, hogy bizonyos társadalmi csoporthoz tartozik, vagy bizonyos politikai véleményt vall. [Genfi egyezmény 33. cikk (1) bekezdés]

³⁴ Genfi egyezmény Bevezetése.

³⁵ UNHCR i. m.

és a terheltnek kell igazolnia, hogy az általa elkövetett, büntetendő magatartás megvalósítására oka volt. Ez az indok pedig lényegében annak a körülménynek a feltárását jelenti, amely miatt az adott országban a menedékjog szándékát kifejezte, és amelynek eldöntése nem büntetőeljárás, hanem menekültügyi eljárás keretében lehetséges.

A menedékjog megjelenítésének lehetőségei a büntetőjogban

A genfi egyezmény büntetlenségi klauzulája abból a felismerésből ered, hogy az állam, szuverenitásából fakadóan és főszabály szerint az államhatárát nem jogszerűen átlépő személyeket (állampolgárságra és egyéb ismérvekre tekintet nélkül mindenkit) büntetőjogi szankciókkal sújthatja, de ebbéli lehetőségeinek nemzetközi jogi korlátai lehetnek.³⁶ E nemzetközi jogi korlát – a nemzetközi jog nemzeti jog feletti jelentőségétől függetlenül – akkor válik teljes részévé egy állam büntetőjogának, ha az a nemzeti büntető anyagi vagy eljárási kódexben is megjelenik. A genfi egyezményben megfogalmazott mentesítési rendelkezés értelmezése és alkalmazása ennél fogva Magyarországon is csak abban az esetben lehet teljes körű, ha arra nemcsak egy ügyési szervtől származó válaszirát, hanem konkrét jogszabályi rendelkezés is vonatkozik. Ez azonban a hazai büntetőjogban hiányzik, holott a menekültek helyzetéről szóló nemzetközi egyezmény erejét elsősorban az adja, hogy a világ országainak nagyobb része csatlakozott hozzá, magára nézve kötelezőnek ismerte el, és átültette jogrendszerébe.³⁷ Nem beszélve arról, hogy Magyarország – összhangban több nemzetközi egyezménnyel – alkotmányában mindig is világossá tette, hogy elkötelezett a menekültek megsegítésének ügye iránt, a segítségnyújtást állami kötelezettségnek tekinti.³⁸ Mindezekre tekintettel indokolt azon gondolkodni, hogy az említett nemzetközi jogi rendelkezés hazai jogba ültetésére milyen, büntető anyagi jogi vagy eljárásjogi megoldások kínálkozhatnak.

A büntető anyagi jog a büntetendőséget kizáró objektív és a büntethetőséget kizáró szubjektív körülményeket együtt kezeli, de hatásuk és jelentőségük eltérő.³⁹ Amíg az objektív okok a cselekmény büntetendőségét zárják ki, a szubjektív oldal minden elkövető esetén egyénenként értékelendő. A genfi egyezményben rögzített mentesítési klauzula olyan elkövetési magatartásokat tartalmaz, amelyek a közokirat-hamisításhoz vagy az embercsempészéshez kötődően általánosan büntetendők. Ennél fogva a büntető anyagi jogban objektív tényezőket nem fedezhetünk fel a büntetendőség kizárására. Érdekes lehet ugyanakkor annak vizsgálata, hogy az üldözés elől menekülők esetében milyen büntethetőséget kizáró szubjektív akadályra lehetne hivatkozni. Legkézenfekvőbb jogi eszközként a végszükség jöhetne számításba, amely szerint nem büntetendő annak a cselekménye, aki saját, illetve más személyét vagy javait közvetlen és másként el nem hárítható veszélyből menti, vagy a közérdek védelme érdekében így

³⁶ Tóth (2016) 241.

³⁷ Klenner (2016) 51.

³⁸ Móré–Szilvásy (2017) 87.

³⁹ Wiener (2000) 200.

jár el, feltéve, hogy a cselekmény nem okoz nagyobb sérelmet, mint amelynek elhárítására törekedett.⁴⁰

A végszükség mint büntethetőséget kizáró ok akkor lehet megfelelő hivatkozási alap, ha a jogellenes határátlépés érdekében elkövetett bűncselekmény az egyetlen lehetőség lenne annak érdekében, hogy az elkövető személyét érő veszély megszűnjön. Ilyen szituációra nem melleleg a menedékjog is tartalmaz rendelkezést azzal, hogy a menekültek speciális alanyi körként meghatározza, ki ismerhető el menedékesként.⁴¹ Következésképpen a közvetlen és valós veszély elől menekülők esetében egyfelől a végszükség hivatkozható jogalap lehet, másfelől a menedékjog is megteremti a szükséges fogalmi kereteket. Mindazonáltal e két jogi norma csak szűk élethelyzetben adja meg a büntetlenséget a menedékkérő számára, nem beszélve arról, hogy maga a büntető anyagi jogi rendelkezés egy általánosabban értelmezendő büntethetőséget kizáró ok, amelynek alkalmazására nem mindenki hivatkozhat,⁴² illetve maga a végszükség nem kifejezetten a genfi egyezmény 31. cikk (1) bekezdését kielégítő nemzeti implementálását jelenti.

Kérdés persze az is, hogy egyáltalán a büntető anyagi jog a nemzetközi menekültügyi egyezményből eredő nemzeti kötelezettség jogi rendezésére megfelelő-e. Blaskó Béla szerint arra nézve, hogy mikor lehet szó bűncselekmény elkövetéséről, és mikor áll fenn büntethetőségi akadály, a büntetőjognak kell választ adnia, méghozzá saját (dogmatikai) rendszerének garanciális szabályain alapuló megoldással.⁴³ A büntetőjognak (ez esetben büntető anyagi jognak) tehát meg kell találnia a választ minden olyan esetre, amikor egy tényállásszerű magatartás nem minősül bűncselekménynek. A genfi egyezmény büntetlenségi klauzulája ugyanakkor nem egy konkrét büntetendőségi akadályt fogalmaz meg, hanem egy feltételes jogi helyzetet, amely csak konkrét – fentebb már ismertetett – feltételek esetén jelenti a büntetőjogi felelősségre vonás állami mellőzését. Ennek kezelésére pedig célszerűnek tűnhet az állam cselekvési kötelezettségét – az úti okmány tekintetében elkövetett közokirat-hamisítás esetén felmerülő, fentebb már említett nyomozási akadályhoz hasonló módon – büntetőeljárási eszközökkel megoldani.

Egy, a büntetőeljárásba ékelt nyomozási akadály a hivatalbóliság (officialitás) kötelezettsége⁴⁴ alól ad felmentést. A genfi egyezmény esetében – ahogy ezt fentebb láthattuk – ez a felmentés többszörösen feltételes, nem minden személyre lehet automatikusan alkalmazni, aki menedékkérőnek mondja magát, illetve a büntetőjogi mentesítés

⁴⁰ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) 23. § (1) bekezdés.

⁴¹ Magyarország menedékesként ideiglenes védelemben részesíti azt a külföldit, aki Magyarország területére tömegesen menekülők olyan csoportjába tartozik, amelyet a Kormány ideiglenes védelemre jogosultként ismert el, mivel a csoportba tartozó személyek hazájukból fegyveres konfliktus, polgárháború vagy etnikai összecsapás, illetve az emberi jogok általános, módszeres vagy durva megsértése – így különösen a kényszer, a kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód – miatt elmenekülni kényszerültek. Vö. A menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény (Met.) 19. § b).

⁴² Nem állapítható meg végszükség annak javára, akinek a veszély előidézése felrható, vagy akinek a veszély vállalása foglalkozásánál fogva kötelessége. [Btk. 23. § (3) bekezdés]

⁴³ Blaskó (2015) 52.

⁴⁴ Kötelezettség arra, hogy a bünyügyi hatóságok mások beleegyezésétől függetlenül a büntetőeljárást lefolytathassák, ennek érdekében eljárási cselekményeket foganatosítsanak. Vö. Herke–Fenyvesi–Tremmel (2012) 55.

nem zárja ki azt, hogy a menedékkérőre a menekültügyi eljárás alatt igazgatási jellegű intézkedéseket (előállítás, menekültügyi őrizet) alkalmazzanak.

A nyomozási akadály lényege, hogy a büntetőeljárási törvényben meghatározott feltételek esetén, noha tényállásszerű bűncselekményt követtek el, a feljelentést el kell utasítani vagy a nyomozást meg kell szüntetni. A törvényi feltételek a genfi egyezmény fentebb már elemzett fogalmi kritériumaiból (közvetlen területről érkezés, haladéktalan jelentkezés, jogellenes magatartás megindokolása) származnak. Hangsúlyosabb módon a menedékkérelem vizsgálata során felmerülő menekülési ok (indok) bizonyítása jelentkezik, hiszen ez az alapja magának a bűncselekmény miatti felelősségre vonás elkerülésének is. Fontos azonban megjegyezni, hogy ez az ok nem büntetőeljárás, hanem menekültügyi eljárás során vizsgálándó, a szóban forgó nyomozási akadály látszólag elhárulhat, ha a menekültügyi eljárás lefolytatása a menedékkérő számára eredménytelenül zárul.⁴⁵

A nyomozás elrendelésével a büntetőeljárás látszólag lefolytatható, ha a bűncselekmény megvalósítása az elkövető érdekében a genfi mentesítési klauzula oldaláról nem indokolható. Ez esetben is elsősorban arra kell gondolni, hogy a menedékkérő közvetlenül nem olyan területről érkezett, ahol élete, szabadsága a genfi egyezmény értelmében veszélyeztetve volt, ennél fogva nemzetközi vagy kiegészítő védelemben vételre irányuló igényét más országban is előterjeszthette volna. Tekintettel azonban arra, hogy bűncselekményét az ország területére engedély nélküli beutazás, vagy a jogellenes tartózkodás leplezése érdekében követte el, okkal merül fel a kérdés, amennyiben esetében idegenrendészeti eljárásnak van helye, szükséges-e egyáltalán a büntetőeljárás lefolytatása?

A válasz megadásához ismételten segítségül kell fordulni az úti okmány tekintetében, az országba jogellenes módon történő beutazás érdekében elkövetett közokirat-hamisítás büntető eljárásjogon kívüli megoldásához. Maga a nyomozási akadály megalkotásának indoka az volt, hogy a büntetőeljárás lefolytatásához, ezzel az állam büntetőigénye érvényesítéséhez kapcsolódó érdek háttérbe szorítható, ha ezt eljárásgazdaságossági szempont indokolja. Indokolatlan ugyanis a büntetőeljárás lefolytatása, ha egyszerűbb államigazgatási eljárás keretében is elérhető ugyanaz a cél, nevezetesen a közokirat-hamisítás elkövetőjével szemben adekvát szankció, a kiutasítás alkalmazása.⁴⁶ Erre az indokra tekintettel hasonló következtetés vonható le minden olyan – egyébként tényállásszerű bűncselekményre vonatkozóan – amely esetében a külföldi magyarországi tartózkodásának megvonása és tilalma elsőbbséget élvezhet a büntetőjogi igény érvényesítéséhez képest. Szükségtelen tehát büntető szankció alkalmazása minden olyan, nem magyar állampolgár által elkövetett bűncselekmény vonatkozásában, amely arra irányul, hogy az elkövető jogellenes módon lépjen vagy tartózkodjon Magyarországon, e cselekménnyel összefüggésben idegenrendészeti

⁴⁵ Ilyen lehet a menedékkérelem jogerős elutasítása, a menekültügyi eljárás megszüntetése, de még az elismerés visszavonása is.

⁴⁶ Vö. a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény módosításáról szóló 2002. évi I. törvény indokolása.

intézkedésnek vagy eljárásnak lehet helye, és az így kiszabható szankcióval a jogellenes állapot megszüntethető.

Így van ez a menedékjoggal visszaélni szándékozó, az államhatárt engedély nélkül vagy meg nem engedett módon átlépő külföldi vonatkozásában is. A genfi egyezmény adaptálható szabályozására tekintettel a büntetőtörvények egyfelől alakíthatók úgy, hogy a megalapozott módon kezdeményezett menekültügyi eljárással párhuzamosan büntetőeljárás ne lehessen lefolytatható, másfelől – és ez lehet hatékonyabb megoldás – eleve szükségtelen a büntetőeljárás lefolytatása azokban az esetekben, amikor a büntetés célja más – alapvetően idegenrendészeti, akár menekültügyi – eljárásban, a kiutasítás elrendelésével és végrehajtásával is elérhető.

Összegzés

A törvényben rögzített bűncselekmények felderítése és szankcionálása a modern kori büntetőjog egyik legfontosabb követelménye. Ennek szellemében kell figyelemmel lenni az egyes menedékjogi szabályok kialakítására is. Ez egyfelől azt jelenti, hogy bizonyos esetekben a menedékjogon belül is biztosítani kell a büntetőjogi felelősség megállapításának lehetőségét, másfelől a büntetőjogi szabályok megalkotása során is tekintettel kell lenni a menedékjog hozzáférése érdekében megvalósított tényállásszerű cselekményekre alkalmazható büntethetőségi akadályok kidolgozására. Amíg előbbi esetben a magyar büntetőjog a szükséges alapokat megteremti, utóbbi tekintetében – hazánk által ratifikált genfi egyezmény hatályos előírásai ellenére – nincs megnyugtató jogi norma arra, milyen körülmények között mellőzhető a menedékkérő felelősségre vonása, ha a jogellenes cselekményét az ország területére lépés, ezáltal e menedékkérelem benyújtása érdekében követi el.

Minthogy a genfi egyezmény citált szabálya feltételekkel alkalmazható, e feltételek átültetése megfelelő lehet a magyar büntetőeljárás törvénybe. Mindazonáltal érdemes lenne megfontolni azt is, hogy a menedékkérelemmel visszaélés esetén – mikor már nem lehet akadálya az eljárás lefolytatásának – szükséges-e egyáltalán a törvényes büntetőprocedúra végigvitele, ha a büntetés célja más eljárás alkalmazásával is elérhető. A válasz, figyelemmel arra, hogy hasonló esetre már van a hatóságok által hatékonyan alkalmazható jogintézmény, aligha lehet kétséges.

IRODALOMJEGYZÉK

- Ambrus Ágnes (2009): A határmonitorozás gyakorlati tapasztalatai alapján felfedett idegenrendészeti és menedékjogi szabályozási hiányosságok. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények X.* Pécs.
- Balázs László (2009): A nemzetközi, valamint nem kormányzati szervezetek és a Rendőrség idegenrendészeti szakterületének együttműködésére. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények X.* Pécs.
- Balázs László (2017): Az idegenrendészeti hatóság tevékenysége rendkívüli migrációs helyzetben. *Belügyi Szemle*, 65. évf. 2. sz. 5–19.

- Blaskó Béla (2015): Közigazgatás – rendészeti igazgatás – büntetőjog. *Magyar Rendészet*, 15. évf. 4. sz. 37–55.
- Farkas Ákos – Róth Erika (2007): *A büntetőeljárás*. Budapest, Complex Kiadó.
- Herke Csongor – Fenyvesi Csaba – Tremmel Flórián (2012): *A büntető eljárásjog elmélete*. Budapest–Pécs, Dialóg Campus Kiadó.
- Hernández, César Cuauhtémoc García (2015): *The crimmigration Law*. ABA Book Publishing.
- Klenner Zoltán (2016): A menekültek integrációja Magyarországon. *Belügyi Szemle*, 64. évf. 1. sz. 47–63.
- Lévay Miklós (2017): „Crimmigration” avagy kriminológiai kutatások a bevándorlás kriminalizálásáról. In Finszter Géza – Korinek László – Végh Zsuzsanna szerk.: *A tudós ügyész. Tanulmányok Bócz Endre 80. születésnapjára*. Budapest, HVG-Orac.
- M. Nyitrai Péter (2012): Az együttműködési kötelezettség alapvetői jellemzői a szuverén államok és a nemzetközi büntetőbíróságok kapcsolatrendszerében. *Kül-Világ*, 9. évf. 4. sz. 15–29.
- Móré Sándor – Szilvássy György Péter (2017): A menekültügy jogi, szervezeti és eljárási keretei Magyarországon. *Jogtudományi Közlöny*, 72. évf. 2. sz. 87–95.
- Nagy Ferenc (2016): Gondolatok a büntetőjogi legalitással összefüggő alkotmányossági problémákról. In Balogh Elemér szerk.: *Számadás az alaptörvényről*. Budapest, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft.
- Ritecz György – Sallai János (2016): *A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetőségei 2.0*. Budapest, Hanns Seidel Alapítvány.
- S. Goodwin-Gil, Guy (2003): Article 31 of the 1951 Convention Relating to the Status of Refugees: Non-Penalization, Detention, and Protection. In Feller, Erika – Türk, Volker – Nicholson, Frances eds.: *Refugee Protection in International Law: UNHCR's Global Consultations on International Protection*. Cambridge University Press.
- Stumpf, Juliet (2006): The crimmigration crisis. Immigrants, crime, and sovereign power. *American University Law Review*, Vol. 56. No.2.
- Szép Árpád (2013): A menedékjog mint a büntetőjogi felelősségre vonás akadálya. *Büntetőjogi Szemle*, 2013/1–2.
- Szuha Ilona (2016): A történelmi hagyományok szerepe a török migrációs politikában. *Acta Humana*, 4. évf. 4. sz. 79–90.
- Tóth Norbert (2016): „Államarcú” nemzetközi jog, avagy a 2015 őszén módosított magyar Büntető Törvénykönyv a menekültek jogállásáról szóló 1951. évi genfi egyezmény 31. cikk (1) bekezdése fényében. In Hautzinger Zoltán szerk.: *A migráció bűnügyi hatásai*. Budapest, MRTT Migrációs Tagozat.
- UNHCR: *Article 31 (1) of the 1951 Geneva Convention*. HUNBU/OIN/HCR/0131 Forrás: helsinki.hu/wp-content/uploads/UNHCR-position-Art31-19102011.pdf (2017. 02. 15.)
- Wiener A. Imre (2000): Büntetendőség – büntethetőség (Felelősségtan). In Wiener A. Imre szerk.: *Büntetendőség – Büntethetőség. Büntetőjogi tanulmányok*. Budapest, MTA Állam- és Jogtudományi Intézet. KJK-Kerszöv.

Internetes források

- www.parlament.hu/irom37/4490/4490.htm (2015. 01. 08.)
- www.helsinki.hu/az-1951-evi-genfi-egyezmény-31-1-cikkenek-alkalmazasarol/ (2017. 02. 15.)
- helsinki.hu/wp-content/uploads/LegfUgyesz_valasz-UNHCRnak.pdf (2017. 02. 15.)

ABSTRACT

Potential Connections Between Asylum Law and Criminal Law in Hungary

HAUTZINGER Zoltán

In regard to illegal immigration into the territory of Europe, the view that the activities of law enforcement authorities aiming at combating irregular migration should be supported by means of criminal law has come to the fore, both in professional discussions and in scientific thought. Asylum rules, however, may function as specific restrictions in the implementation of criminal law provisions. This means, on the one hand, that in certain cases an opportunity should be given to establish someone's criminal liability even within asylum law. On the other hand, when creating criminal law provisions, the development of means for preventing the criminalisation of factual acts accomplished in order to gain asylum should be taken into consideration.

Keywords: migration, crimmigration, legitimacy, officiality, opportunity, asylum law, alien police